

Tisková zpráva

Důvěra názorům vybraných skupin vyjadřujících se k veřejným otázkám v ČR - září 2016

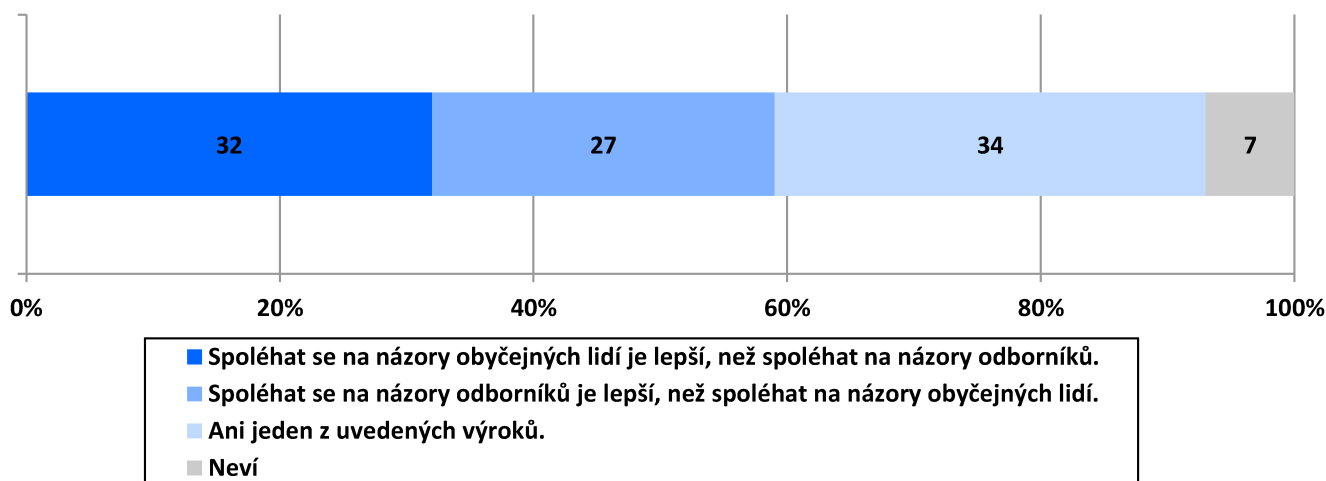
- ⊗ Třetina dotázaných (32 %) považuje za lepší spoléhat se na názory obyčejných lidí než na názory odborníků. Opačný názor, tedy že je lepší dát přednost hlasu odborníků, zastává 27 % českých občanů.
- ⊗ Nejvyšší důvěru v české veřejnosti vzbuzují vědci (82 %), na samém konci jsou potom političtí představitelé jiných zemí, kterým důvěřuje necelá pětina obyvatel (19 %).
- ⊗ Další charakteristiky respondentů ukazují, že se stoupající životní úrovní a vzděláním stoupá i tendence přiklánět se k názorům odborníků. Rozdíly v názorech dotázaných najdeme i na základě věku a politické orientace.

Zpracovala:
Jarmila Pilecká
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Tel.: 210 310 593

Do zářijového šetření zahrnuje Centrum pro výzkum veřejného mínění sadu otázek, ve kterých respondenti posuzovali svoji důvěru ke skupinám lidí vyjadřujících se k veřejným otázkám. Nejprve hodnotili, zda se jejich rozhodnutí řídí spíše názory odborníků nebo obyčejných lidí. V následující otázce pak uvádějí, nakolik důvěřují některým konkrétním skupinám lidí vyjadřujících se k situaci v České republice.

Pokud jde o to, nakolik se česká veřejnost ve svém rozhodování řídí názory odborníků a nakolik spoléhá na názor běžných lidí, vidíme, že třetina dotázaných (32 %) považuje za lepší spoléhat se na názory obyčejných lidí. Opačný názor, tedy že je lepší dát přednost hlasu odborníků, zastává 27 % českých občanů. Třetina (34 %) respondentů se pak nepřiklání ani k jednomu z těchto výroků.

Graf 1. Rozhodování na základě názoru odborníků či obyčejných lidí? (v %)¹

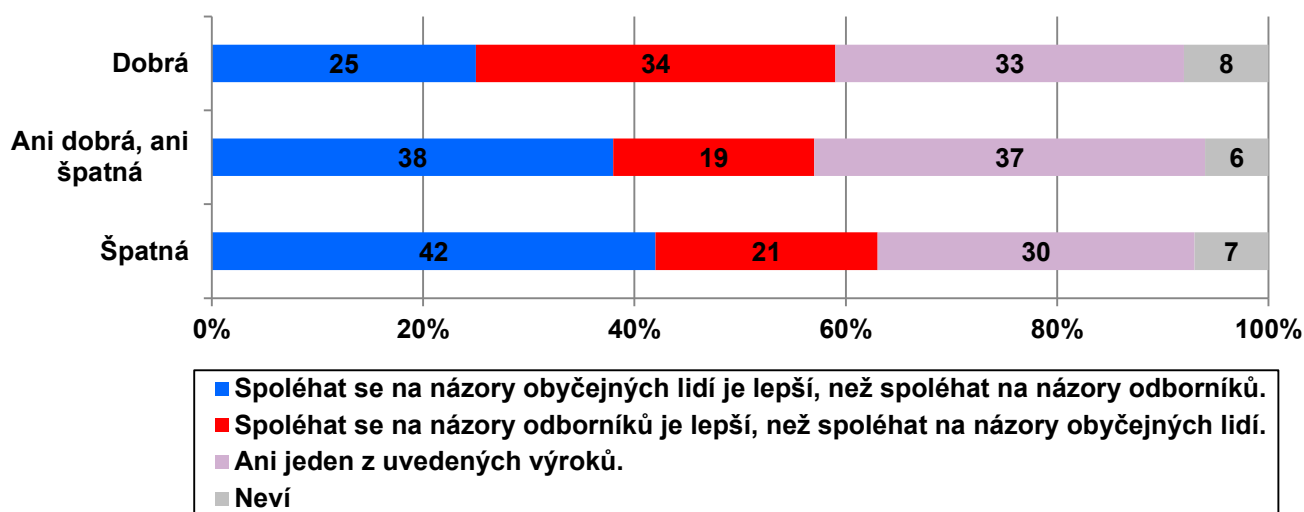

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost (5. 9. – 19. 9. 2016), 999 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor. CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.

¹ Znění otázky: „Obecně řečeno, které z následujících tvrzení lépe vystihuje Váš názor:“

Analýza další charakteristik respondentů ukazuje, že se stoupající životní úrovní a vzděláním stoupá i tendence přiklánět se k názorům odborníků. Z hlediska životní úrovně vidíme v grafu 2, že lidé s deklarovanou dobrou životní úrovní se významněji více spoléhají na názory odborníků než lidé, kteří označují svoji životní úroveň jako špatnou (34 % ku 21 %). Rozdíly v názorech dotázaných najdeme i na základě věku. Mezi lidmi do 30 let převažuje přesvědčení, že je lepší se spoléhat na názory odborníků. U lidí starších třiceti let se naopak projevuje příklon k názorům obyčejných lidí. Z hlediska politické orientace můžeme říct, že lidé řadící se na levo-pravé škále politické orientace k levici mají tendenci se více spoléhat na názory obyčejných lidí, zatímco lidé, kteří se na totožné škále umísťují napravo, se více přiklání k názorům odborníků.

Graf 2. Rozhodování na základě názoru odborníků či obyčejných lidí dle životní úrovně respondenta (v %)

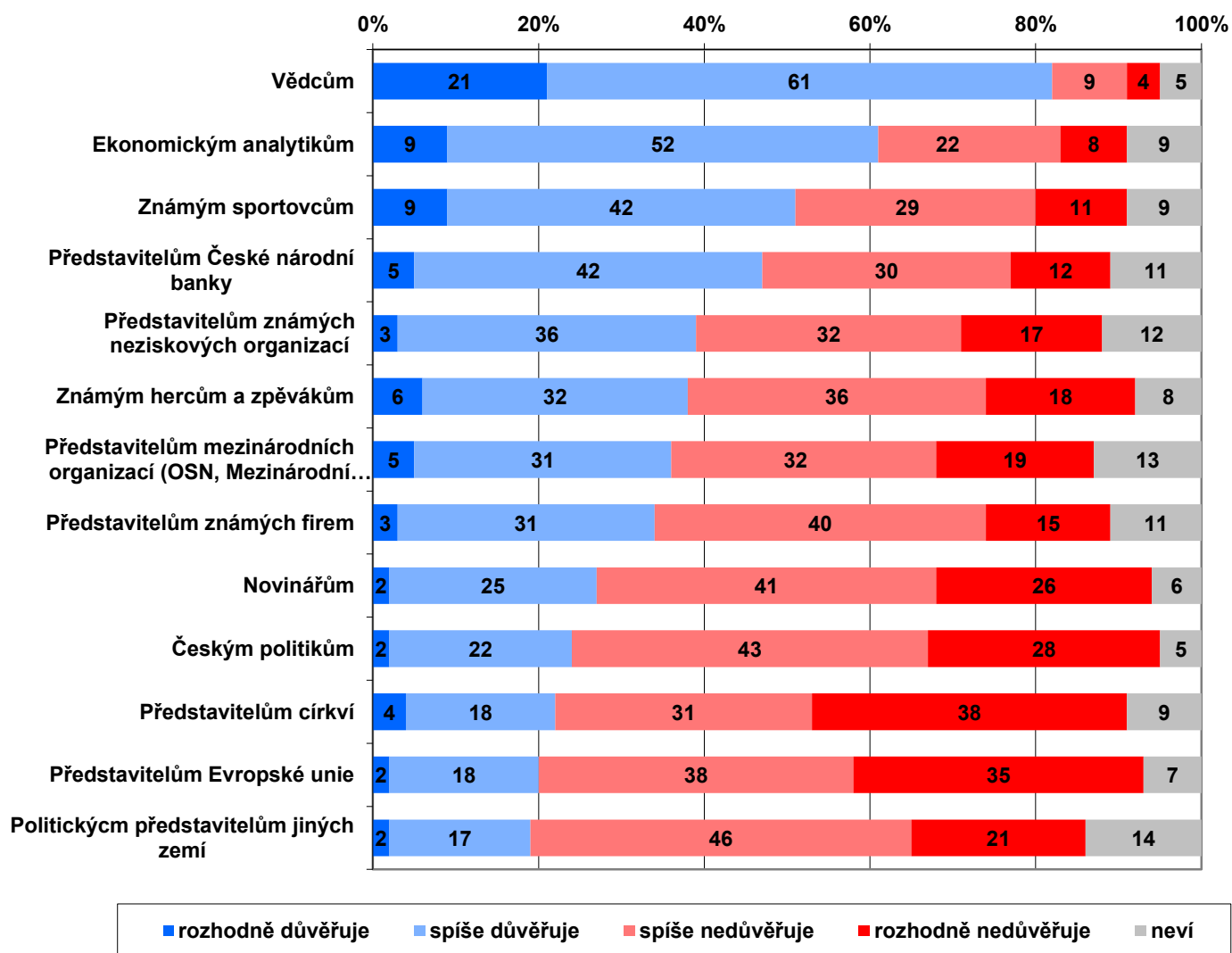
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost (5. 9. – 19. 9. 2016), 999 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor. CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.

K situaci a událostem v České republice se vyjadřují různí aktéři veřejného života. Respondenti hodnotili míru své důvěry k vyjádřením vybraných skupin těchto lidí (viz graf 3). Nejvyšší důvěru v české veřejnosti vzbuzují vědci (82 % při sloučení možností „rozhodně důvěřuje“ a „spíše důvěřuje“). Dále více jak polovina respondentů důvěřuje vyjádřením ekonomických analytiků (61 %) a známých sportovců (51 %). Přibližně na polovinu se dělí česká veřejnost v otázce důvěry představitelům České národní banky (47 % důvěřuje oproti 42 % nedůvěřujících). Přibližně poloviční podíl nedůvěřujících a necelé dvě pětiny důvěřujících jsme zaznamenali v případě představitelů známých neziskových organizací (důvěra 39 % ku 49 % nedůvěry), známých herců a zpěváků (38 % ku 54 %), představitelů mezinárodních organizací (např. OSN, Mezinárodní měnový fond) a představitelů známých firem (34 % ku 55 %).

Nízkou důvěru veřejnosti pohybující se kolem jedné čtvrtiny pak mají naopak představitelé církví (nedůvěřuje 69 %), čeští politici (nedůvěřuje 71 %) a novináři (nedůvěřuje 67 %). Nejvyšší nedůvěru (73 %) pak respondenti vyjadřují představitelům Evropské unie, kterým důvěřuje pětina obyvatel (20 %). Z předchozích šetření víme, že česká společnost obecně v současnosti vyjadřuje nízkou důvěru nejen Evropské unii jako celku, ale i jejím konkrétním institucím. Občané jí zároveň důvěřují méně než jiným nadnárodním organizacím jako jsou například OSN nebo NATO.² Což potvrzuje i současné šetření, kde představitelům mezinárodních organizací důvěřuje 36 % dotázaných a představitelům EU pouze 20 %. Stejně tak představitelům EU důvěřují dotázaní méně než českým politikům, kterým důvěřuje přibližně čtvrtina (24 %) respondentů. Srovnatelně nízkou důvěru (19 %), i když o něco nižší podíl nedůvěřujících jako představitelů EU pak respondenti vyjadřují politickým představitelům jiných zemí.

² Více viz <http://cvvm.soc.cas.cz/mezinarodni-vztahy/duvera-v-evropske-a-mezinarodni-institute-duben-2016>

Graf 3. Důvěra vybraným skupinám lidí vyjadřující se k situaci v ČR (v %)³

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost (5. 9. – 19. 9. 2016), 999 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor. CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.

Na základě faktorové analýzy⁴ můžeme odhalit tři obecnější dimenze, ke kterým se vybrané skupiny lidí pojí. První skupinou jsou vědci, novináři, političtí představitelé EU, České republiky a jiných zemí. Další obecnější skupinu tvoří aktéři spojení s obchodem, ekonomikou a soukromým sektorem, tedy představitelé známých firem, představitelé mezinárodních organizací, České národní banky, ekonomičtí analytici a představitelé známých neziskovek. Poslední obecnější celek v sobě zahrnuje známé sportovce, herce a zpěváky a představitelé církví.

³ Znění otázky: „Řekněte mi, prosím, důvěřujete těmto skupinám lidí, které se vyjadřují k situaci v České republice:...”

⁴ Rotované řešení varimax, vysvětleno 53 % celkové variance.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v16-09</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>5. 9. - 19. 9. 2016</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>999</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>209</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem- kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PO.107, PO.108</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>PO161019</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>19. října 2016</i>
<i>Zpracovali:</i>	<i>Jarmila Pilecká</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.